

Lokaldemokrati og kommunereformen

- Samler og deler kunnskap om
- tidligere sammenslåingsprosesser + dagens kommunereform

The screenshot shows the website interface for Distriktsenteret. At the top, there is a navigation bar with links for 'Fremside', 'Aktuelt', 'Lokal utvikling', 'Verktøy', 'Om oss', and 'Kontakt oss'. The main content area features a large graphic of three interlocking gears in yellow, red, and green, set against a map of Norway. To the right of this graphic is a news article titled 'Kommunereform'. The article text reads: 'Distriktsenteret henter inn og deler erfaringar frå kommunesamanslåingar. Vi skal sørge for at kunnskapen om lokal utvikling blir tatt med inn i kommunereformen.' Below the main content, there are four columns of links categorized under 'Verktøy', 'Tema', 'Aktuelt', and 'Arrangement'. The 'Verktøy' column includes links for 'Praktiske verktøy', 'Godt eksempel', 'Prosjektdatabase', 'Våre rapportar', 'Byggesjansprogrammet', 'Småkommuneprogrammet', and 'Bolystprogrammet'. The 'Tema' column includes 'Kommunereformen', 'Hogingsutvikling', 'Områdeme', 'Regionalt samarbeid og utvikling', 'Samfunnsplanlegging', 'Stedutvikling', and 'Tilflytting'. The 'Aktuelt' column includes 'Innvandring og syssetting i et regionalt perspektiv' (17. april 2015), 'Formåling av kommunereformen til ungdom' (18. januar 2015), 'Ferd i løypa med kommunesammenslåing' (6. januar 2015), and 'Sluttrapport fra ekspertutvalget for kommunereformen' (1. desember 2014). The 'Arrangement' column includes 'Oppstartsarranging i fase 2 av Byggesjansprogrammet' (24. april 2015) with a link to 'Se alle arrangement'. A large gear graphic is visible on the right side of the slide.

Innhold

Utfordringer for
lokaldemokratiet

Mulige løsninger

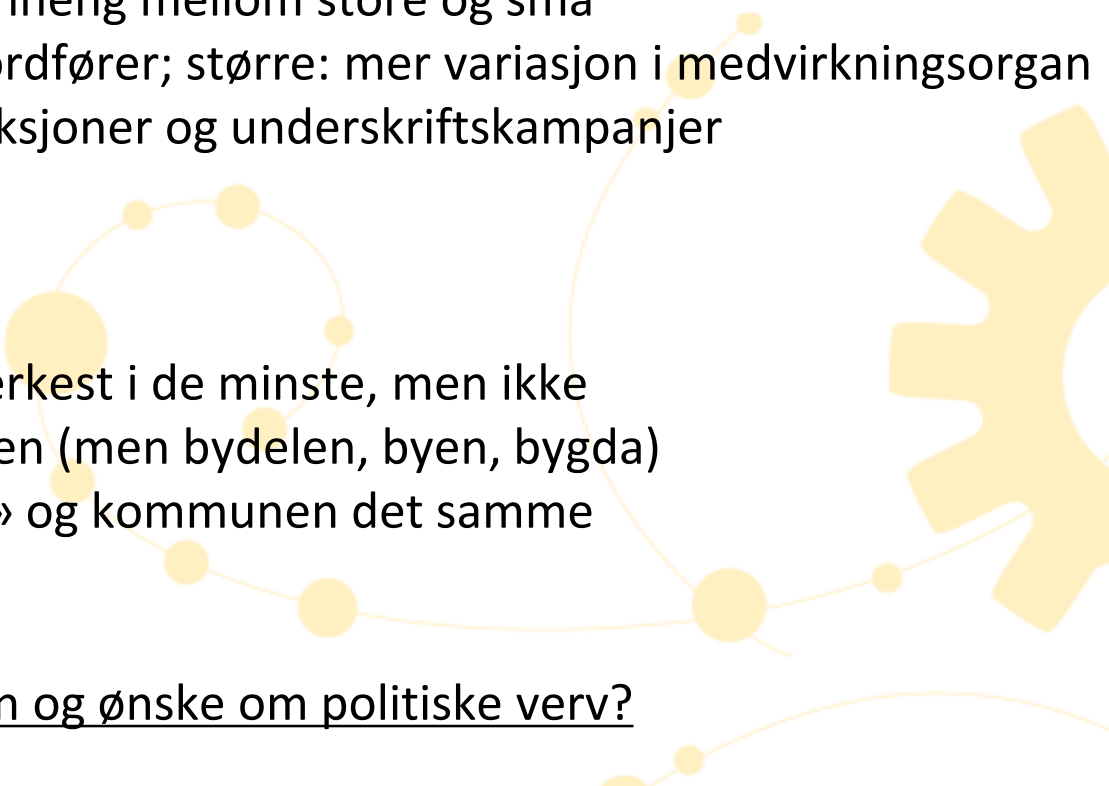

- «Alle» er enige om at et sterkt lokaldemokrati er viktig
  - Ekspertutvalget: et levende lokaldemokrati er grunnsteinen i folkestyret

Ett av målene for kommunereformen: styrke lokaldemokratiet

- Men ulike oppfatninger om hva som gir best mulig lokaldemokrati...

- Valgdeltakelse?
    - samlet: størrelse i seg selv liten innvirkning (kommunevalg høyest i små kommuner, annet mønster stortingsvalg)
  - Deltakelse mellom valg?
    - samlet: ingen klar sammenheng mellom store og små
    - små: flere i kontakt med ordfører; større: mer variasjon i medvirkningsorgan + mer aktive innbyggere i aksjoner og underskriftskampanjer
  - Lokal identitet?
    - tilhørighet og identitet sterkest i de minste, men ikke først og fremst til kommunen (men bydelen, byen, bygda)
    - men noen ganger «bygda» og kommunen det samme
  - Forståelse av lokalpolitikken og ønske om politiske verv?
    - større i små kommuner
-

- Tilliten til lokalpolitikere?
  - større i små kommuner
- Større, mer profesjonaliserte administrasjoner?
  - kan forskyve makt fra politisk til administrativt nivå
  - men utarbeider bedre beslutningsgrunnlag for folkevalgte
- Færre kommunestyrerepresentanter?
- Reell politisk kontroll over lovpålagte oppgaver?
  - interkommunalt samarbeid kritiseres

Nærdemokrati – geografisk begrensede organer for økt deltakelse og engasjement

Potensielle fordeler:

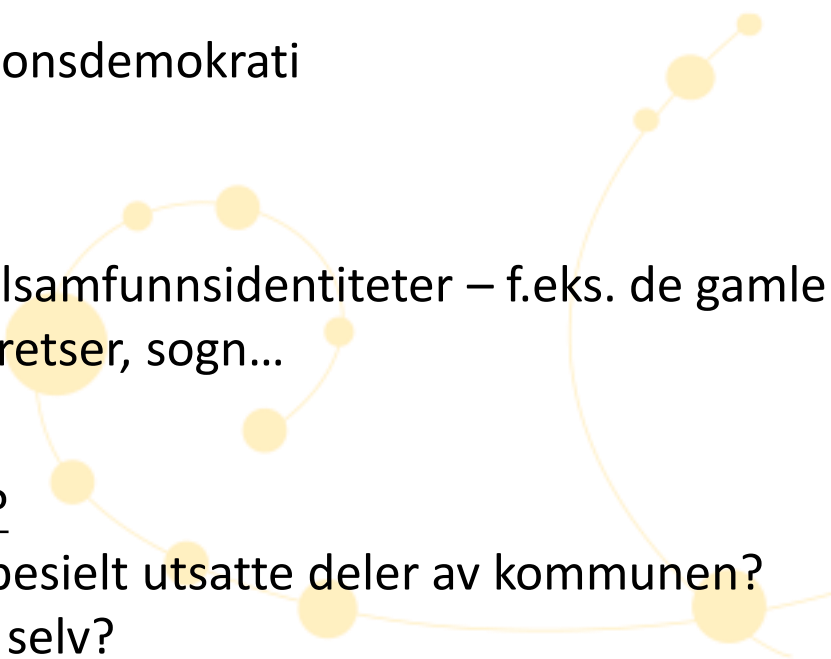
- gi folkevalgte kjennskap til innbyggernes meninger og behov – og omvendt
- lavere terskel for politisk engasjement
- økt lokal identitet
- motivere til medvirkning, engasjement, dugnadsånd, fellesskap

Utfordringer:

- kan hindre utvikling av felles identitet
- kan hindre effektivitet
- krever ressurser

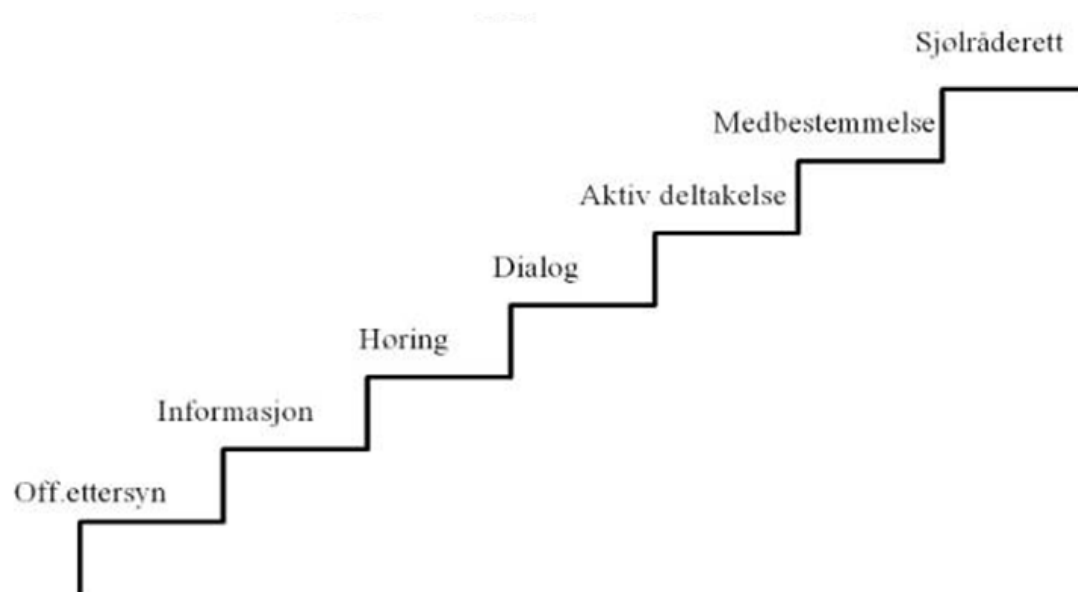
Ikke én modell som passer for alle – ulike tradisjoner, kultur, strukturer, fysiske avstander

Grunnleggende spørsmål

1. Hvor formalisert?
deltaker- eller representasjonsdemokrati
  2. Hvor skal grensene gå?
Bygge på eksisterende lokalsamfunnsidentiteter – f.eks. de gamle kommunegrensene, skolekretser, sogn...
  3. Likt overalt eller mangfold?
    - Noe mer i perifere eller spesielt utsatte deler av kommunen?
    - Kan utvalgene bestemme selv?
-

4. Hvor høyt i medvirkningstrappa?

Eksempler nærdemokrati

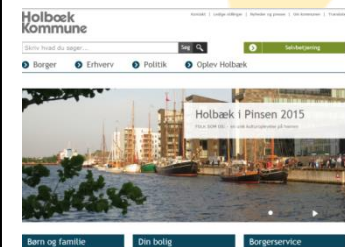
- 21 lokalsamfunnsutvalg (skolekretsene)
- 2 heltidsansatte lokalsamfunnskoordinatører
- Men: - små ressurser (30-80.000 kr per utvalg)
  - kunne vært enda bedre forankret i kommuneorganisasjonen
  - lokalsamfunnene har ønsket seg mer makt og myndighet

Fredrikstad

- 17 lokalforum (skolekretsene)
- Byrådsmedlemmene: møtte innbyggerne 6-8 ganger i året
  - skiftet dialogutvalg årlig (innom alle i løpet av valgperioden)
- «Book en politiker», «fellesskapere»

Holbæk

- Øvre Eiker
- midler til stedsutvikling på omgang mellom utvalgene

- Sandefjord, Andebu og Stokke

Kriterier for at nærdemokratiske ordninger skal fungere godt

1) Mandat og reell innflytelse

- klart definert, avgrenset ansvarsområde
- en følelse av reell innflytelse
- innbyggerinvolvering, på godt og vondt for kommuneorganisasjonen

2) Strukturer for god informasjonsflyt

- tydelig og løpende kommunikasjon og styring
- raske tilbakemeldinger, uansett om innspill blir tatt til følge eller ikke
- synliggjøre hvordan innspill brukes videre i kommunen
f.eks. Holbæk: lokalområdebøker på nett

3) Tilrettelegging og administrativ støtte

- frivillige: lav motivasjon for administrasjon og kommunebyråkrati
- lokalsamfunnskoordinatorer: administrativ støtte, forklare saker, viderebringe innspill, synliggjøre tidligere forslag, motivere frivillige
- midler til møtelokaler o.l.

Lokaldemokrati-veilederen

Del A - Kommunen som demokratisk institusjon

Demokrati er en kjerneverdi i det norske samfunnet. Den mest grunnleggende forståelsen av demokrati er at det er folket og folkeviljen som styrer- både nasjonalt og lokalt. Denne delen av veilederen tar opp grunnleggende sider ved det norske lokaldemokratiet.

> [Last ned debathefte \(PDF\)](#)

Del B – Politisk organisering og politikernes rolle

I prosessen med sammenslåing må det avklares hvordan det politiske systemet i den nye kommunen skal se ut. I denne delen av veilederen gjør vi rede for ulike sider ved politisk organisering og de folkevalgte rolle.

Del C – Kommunen og innbyggerne

Godt samspill mellom kommunen og innbyggerne bør være en del av utviklingsarbeidet i en kommunesammenslåingsprosess. Denne delen av veilederen tar opp ulike rådsordninger og andre representative ordninger, betydningen av informasjon og kommunikasjon og praktiske metoder for bruker- og innbyggermedvirkning.

Innhold del C:

- [Nærdemokratiske ordninger](#)
- [Eldreråd og råd for personer med nedsatt funksjonsevne](#)
- [Ungdomsråd](#)
- [Lokaldemokrati i et flerkulturelt samfunn](#)
- [Brukermedvirkning og kommunesammenslåing](#)
- [Innbyggernes medvirkning i planprosesser](#)
- [Involvering av samer i kommuner med samisk befolkning](#)
- [Informasjon og kommunikasjon mellom kommune og innbyggere](#)
- [Lokalavisen styrker lokaldemokratiet](#)
- [Representative ordninger i kommunene](#)
- [Innbyggerforslag](#)
- [E-demokrati](#)
- [Frivillig sektor og lokaldemokratiet](#)
- [Samarbeid med næringslivet](#)
- [Praktiske metoder for medvirkning](#)

Innhold del A:

- [Vurdering av lokaldemokratisk praksis](#)
- [Representasjon – et viktig demokratisk ideal](#)
- [Tilrettelegging for økt valgdeltakelse](#)
- [Etikk](#)

Innhold del B:

- [Formannskap eller kommuneråd?](#)
- [Kommunestyrets størrelse](#)
- [Kommunedelsutvalg](#)
- [Politiske utvalg og komitéer under kommunestyret](#)
- [De folkevalgte rolle](#)
- [Gode arbeidsbetingelser for de folkevalgte](#)
- [Politisk kultur](#)

Desentralisert samfunnsutvikling, tjenester og ansatte?

Tjenester: viktigst for befolkningen: helse, omsorg, barnehage, skole.

- Størrelse og kvalitet – uklart forhold.
Men små mer sårbare + avhengig av interkommunalt
- Spesialiserte tjenester (barnevern, ppt, helse): kostbart + stadig større kompetansekrav (større fagmiljø).

Lokal samfunnsutvikling når kommunesenteret flyttes?

- Bedre sammen, mindre i utkantene?

Intensjonsavtaler (og politikk i ny kommune) kan være helt konkret

- Tjenester – ingen skoler legges ned - sykehjem skal bygges - helsestasjon ved alle skoler - servicekontor
- Desentralisert administrasjon/stab?
- ikke alt, fysisk nærhet fordel; - kanskje enkelte enheter?

Lyngdal: «Stab-, støtte- og forvaltningsoppgaver fordeles forholdsmessig ut fra dagens bemanning mellom rådhusene».

Masfjorden, Gulen & Solund: «Vi er samde om at vi skal oppretthalde dei sentera som er i dei tidlegare kommunane og utvikle desse med kommunale tenester og arbeidsplassar».

- Tenk langsiktig
- «0-alternativet» innebærer også betydelige endringer
- Mange muligheter i en evt. ny kommune– dere bestemmer hvordan den kan se ut.

